

Ruimte. Mensen. Toekomst.

Wijziging regels archeologie

Gemeente Land van Cuijk

Ontwerp

colofon

projectnaam
Wijziging regels archeologie

datum
29 november 2024

projectnummer
P07244

opdrachtgever
Gemeente Land van Cuijk

Concept
27 september 2024

Ontwerp
28 november 2024

Vaststelling
-

BRO
projectleider
JvdA

projectteam
JRi

bron kapt
BRO

review
JvdA

Willemsplein 2
5211 AK 's-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55
info@bro.nl
www.bro.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Plangebied	4
1.3	Juridisch-planologisch kader	5
1.4	Leeswijzer	6
2	Planbeschrijving	7
3	Beleid en regelgeving	8
3.1	Rijksbeleid en wetgeving	8
3.1.1	Wetgeving	8
3.1.2	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	8
3.2	Provinciaal beleid	9
3.2.1	TAM-omgevingsverordening Noord-Brabant	9
3.3	Gemeentelijk beleid	9
3.3.1	Beleidsnota archeologie gemeente Land van Cuijk	9
4	Effecten op de fysieke leefomgeving	15
4.1	Inleiding	15
4.2	Archeologie en cultuurhistorie	15
4.3	Bodem	16
4.4	Ontploffbare oorlogsresten	16
5	Economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid	18
5.1	Economische uitvoerbaarheid	18
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	18
6	Juridische toelichting	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Land van Cuijk heeft op 4 april 2024 de 'Beleidsnota archeologie gemeente Land van Cuijk' vastgesteld. Bij deze nota behoort ook een gemeentedekkende archeologische beleidskaart. Hierop zijn verschillende beleidscategorieën onderscheiden, waarin wordt aangegeven in welke gevallen archeologisch onderzoek nodig is en welke beleidsdoelstellingen er met betrekking tot de (verwachte) archeologische waarden gelden.

De gemeente Land van Cuijk is op 1 januari 2022 ontstaan na een fusie van de voormalige gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave. De bestemmingsplannen binnen de gemeente Land van Cuijk, die onderdeel uitmaken van het per 1 januari 2024 ontstane tijdelijke omgevingsplan, bevatten momenteel geen eenduidige archeologische regeling. Bovendien sluiten deze regelingen niet overal aan op de recent vastgestelde archeologische beleidskaart. Het is daarom wenselijk om binnen het gehele gemeentelijke grondgebied te beschikken over actuele omgevingsplanregels, die aansluiten op de beleidsnota en beleidskaart uit 2024.

De gemeente Land van Cuijk heeft er om deze redenen voor gekozen om het (tijdelijke) omgevingsplan te wijzigen. Met de onderhavige wijziging van het omgevingsplan worden regels gesteld met het oog op de bescherming van eventuele (verwachte) archeologische waarden binnen het gehele gemeentelijke grondgebied. Deze regels vervangen de bestaande regels uit de bestemmingsplannen, die onderdeel uitmaken van het tijdelijke omgevingsplan. De regels geven onder meer aan in welke gevallen archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd en wanneer een omgevingsvergunningplicht van toepassing is.

1.2 Plangebied

De voorliggende wijziging van het omgevingsplan heeft betrekking op het gehele grondgebied van de gemeente Land van Cuijk. Dit grondgebied kent een oppervlakte van ruim 351 km² en bestaat uit 33 kernen. Deze begrenzing is weergegeven op figuur 1.1.

Figuur 1.1: begrenzing plangebied wijziging omgevingsplan (bron: Omgevingsloket)

1.3 Juridisch-planologisch kader

Op dit moment geldt binnen het plangebied het omgevingsplan gemeente Land van Cuijk. Dit omgevingsplan omvat:

- alle per 1 januari 2024 geldende bestemmingsplannen en overige ruimtelijke plannen;
- alle bestemmingsplannen, die vóór 1 januari 2024 als ontwerp ter inzage hebben gelegen en ná 1 januari 2024 zijn vastgesteld;
- de 'bruidsschat', bestaande uit regels van het Rijk (hoofdstuk 22 van het omgevingsplan);
- diverse gemeentelijke verordeningen;
- de door de gemeente verleende en geldende hogere waardenbesluiten op basis van de (voormalige) Wet geluidhinder.

De genoemde bestemmingsplannen en overige ruimtelijke plannen, zoals wijzigings- en uitwerkingsplannen, bevatten onder andere diverse archeologische dubbelbestemmingen, waarmee het behoud van (verwachte)

archeologische waarden wordt beschermd. Deze regelingen kennen onderlinge verschillen en sluiten niet overal aan op het recent vastgestelde archeologische beleid van de gemeente Land van Cuijk. Om tot een actueel en uniform juridisch-planologisch kader te komen, moet het omgevingsplan worden gewijzigd.

1.4 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk, wordt in hoofdstuk 2 van deze motivering een beknopte beschrijving van deze omgevingsplanwijziging gegeven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het relevante beleid op verschillende niveaus, met specifieke aandacht voor het archeologisch beleid van de gemeente Land van Cuijk. Hierbij wordt ook aangegeven op welke wijze dit beleid zijn vertaling krijgt in het omgevingsplan. In hoofdstuk 4 wordt de omgevingsplanwijziging getoetst aan enkele relevante omgevingsaspecten, die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Nadat in hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de financiële en maatschappelijke uitvoerbaarheid, wordt afgesloten met hoofdstuk 6, waarin de juridische opzet van de omgevingsplanwijziging nadat is toegelicht.

2 Planbeschrijving

De gemeente Land van Cuijk beschikt, door de vaststelling van 'Beleidsnota archeologie gemeente Land van Cuijk' op 4 april 2024 over een actueel archeologiebeleid voor de gehele gemeente. Bij deze nota behoort ook een gemeentedeekkende archeologische beleidskaart. Hierop zijn verschillende beleidscategorieën onderscheiden, waarin wordt aangegeven in welke gevallen archeologisch onderzoek nodig is en welke beleidsdoelstellingen er met betrekking tot de (verwachte) archeologische waarden gelden. Dit beleid wordt in paragraaf 3.3 nader toegelicht.

De gemeente Land van Cuijk is op 1 januari 2022 ontstaan na een fusie van de voormalige gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave. De regels van het tijdelijke omgevingsplan van de gemeente Land van Cuijk bevatten, zoals beschreven in paragraaf 1.3, geen eenduidige archeologische regeling. Bovendien sluiten deze regelingen niet overal aan op het reeds genoemde recente archeologische beleid. Het is daarom wenselijk om binnen het gehele gemeentelijke grondgebied te beschikken over actuele omgevingsplanregels, die aansluiten op de beleidsnota en beleidskaart.

De gemeente Land van Cuijk heeft er om deze redenen voor gekozen om het (tijdelijke) omgevingsplan te wijzigen. Met het oog op een uniforme, actuele en doelmatige bescherming van de archeologische waarden binnen het gemeentelijke grondgebied, worden met de voorliggende wijziging van het omgevingsplan nieuwe regels gesteld, welke de bestaande archeologische regelingen uit het tijdelijke omgevingsplan vervangen. De regels geven onder meer aan in welke gevallen archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd en wanneer een omgevingsvergunningplicht van toepassing is.

3 Beleid en regelgeving

3.1 Rijksbeleid en wetgeving

3.1.1 Wetgeving

Archeologie is een wezenlijk onderdeel van cultureel erfgoed, en de zorg voor het archeologisch erfgoed berust sinds 2007 grotendeels bij de gemeente. De Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) uit 2007 paste de Monumentenwet 1988 aan en legde de verantwoordelijkheid voor archeologie grotendeels bij de gemeenten. Vanaf dat moment moesten gemeenten een afwegingskader hebben om het archeologisch belang een plek te geven in de ruimtelijke ordening. In 2016 heeft de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988 grotendeels vervangen. Deze wet sorteerde ook al voor op de sinds 1 januari 2024 geldende Omgevingswet. De zorg voor het archeologisch erfgoed blijft grotendeels bij de gemeenten.

Gemeenten zijn op basis van de Omgevingswet verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid en regelgeving met het oog op de bescherming van het archeologisch erfgoed. Het gemeentelijke omgevingsplan vormt hiervoor, in samenhang met het door de gemeente ontwikkelde beleidskader (zie par. 3.3.1), het juiste instrumentarium. De gemeente geeft hiermee concrete en juridisch bindende invulling aan haar wettelijke taak en verantwoordelijkheid op het gebied van het archeologisch erfgoed.

3.1.2 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

In het kader van de invoering van de Omgevingswet (Ow), die per januari 2024 geldend is, heeft het Rijk de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) opgesteld. Op die manier wordt invulling gegeven aan de verplichting die is vastgelegd in art. 3.1 lid 3 Ow.

Inhoudelijk gezien bevat de NOVI een langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De intentie van het Rijk is om met de NOVI een perspectief te bieden om grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Bij die opgaven kan worden gedacht aan grote en complexe opgaven met betrekking tot klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw.

Een centraal aspect van de NOVI is de focus op een nieuwe aanpak van vraagstukken in de fysieke leefomgeving. Werken op basis van integraliteit met betrekking tot verschillende vraagstukken in plaats van sectorale aanpakken voor individuele vraagstukken vormt de kern van deze nieuwe aanpak. Het streven naar integraliteit dat onderdeel is van de NOVI valt samen in vier verschillende prioriteiten waartussen een onderscheid wordt gemaakt in de NOVI, te weten:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- duurzaam economisch groeipotentieel;
- sterke en gezonde steden en regio's;
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

In de NOVI zijn in totaal 21 nationale belangen geformuleerd, waarvoor de opgave en rol van het Rijk zijn beschreven. Eén van de geformuleerde nationale belangen betreft het behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van (inter)nationaal belang. Het Rijk is verantwoordelijk voor een goed functionerend (wettelijk) systeem voor erfgoed en leefomgeving. De verantwoordelijkheid voor het archeologisch erfgoed, als onderdeel van het genoemde nationale belang, is zoals eerder aangegeven in het huidige wettelijke systeem primair bij de gemeente neergelegd. Met de voorliggende wijziging van het omgevingsplan wordt een concrete juridisch bindende invulling gegeven aan deze verantwoordelijkheid, op basis van het door de gemeente ontwikkelde beleid.

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 TAM-omgevingsverordening Noord-Brabant

Provinciale Staten van Noord-Brabant hebben op 5 december 2023 de 'TAM-Omgevingsverordening Noord-Brabant' vastgesteld. Deze is op 1 januari 2024 in werking getreden. Deze omgevingsverordening bevat rechtstreeks werkende regels voor activiteiten en stelt regels voor ruimtegebruik en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die gemeenten in acht moeten nemen bij het wijzigingen van het omgevingsplan.

In de Omgevingsverordening zijn (instructie)regels opgenomen ten aanzien van diverse onderwerpen met een provinciaal belang. Eén van deze provinciale belangen betreft het behoud en de versterking van aardkundige en cultuurhistorische waarden. De Omgevingsverordening stelt hiertoe regels en wijst onder meer aardkundig waardevolle gebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden aan. De regels van de Omgevingsverordening hebben primair betrekking op de bescherming van bovengronds aanwezige waarden. De bescherming van (ondergrondse) archeologische waarden is niet op provinciaal niveau geregeld en is aan de gemeenten overgelaten. De gemeente Land van Cuijk heeft hieraan invulling gegeven (zie paragraaf 3.3.1). Zodoende raken de regels uit de Omgevingsverordening de voorliggende wijziging van het omgevingsplan niet. De wijziging is in overeenstemming met de Omgevingsverordening.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Beleidsnota archeologie gemeente Land van Cuijk

Aanleiding, doelstelling en wettelijk kader van de beleidsnota

De gemeente Land van Cuijk heeft op 4 april 2024 de 'Beleidsnota archeologie gemeente Land van Cuijk' vastgesteld. Archeologisch erfgoed is een verrijking van onze leefomgeving en vormt mede de basis van onze cultuur en onze identiteit. Archeologie bevindt zich overal om ons heen, vaak zonder dat we het weten of zien. Ook Land van Cuijk, of misschien zelfs juist Land van Cuijk, kent een bijzonder rijk archeologisch bodemarchief, dat tot op heden slechts in zeer beperkte mate haar geheimen heeft prijsgegeven. Het grondgebied van Land van Cuijk is uniek te noemen voor Nederland als het gaat om haar archeologie.

De (meer)waarde van archeologisch erfgoed en onderzoek uit zich in verschillende opzichten. Door archeologie in een vroeg stadium te betrekken in de planvorming, kan tijdig inzicht worden verkregen in de aan- of afwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten in de ondergrond. Hierdoor kan in de planfase al worden gezien of behoud in situ mogelijk is, waardoor hoge onderzoekskosten vermeden kunnen worden. Wanneer vindplaatsen toch opgegraven worden, is in een vroeg stadium inzichtelijk wat de kosten hiervan zijn. Hierdoor weten initiatiefnemers tijdig waar ze aan toe zijn en kunnen de benodigde fondsen tijdig worden gereserveerd. Daarbij kan men al vroeg in het traject nadenken over de mogelijkheden om archeologie te verwerken in de plannen en zo een maatschappelijke meerwaarde te creëren met de ontwikkeling. Ook op het gebied van grotere maatschappelijke onderwerpen binnen de gemeente kan archeologie een waardevolle bijdrage leveren. De inzichten die worden verworven tijdens archeologisch onderzoek kunnen helpen een antwoord te vinden op belangrijke vraagstukken zoals bijvoorbeeld klimaatadaptatie in relatie tot woningbouw. Hierbij zijn zaken als locatiekeuze voor bewoning in het verleden, ligging van oude geulen en andere waterlichamen relevant voor de huidige uitdagingen op het gebied van vestiging en watermanagement.

Archeologie is een wezenlijk onderdeel van cultureel erfgoed, en de zorg voor het archeologisch erfgoed berust sinds 2007 grotendeels bij de gemeente (zie par. 3.1.1). Dit betekent dat hierover regels moeten worden gesteld in de ruimtelijke plannen van de gemeente, zoals bestemmingsplannen. Om een afweging te kunnen maken moet de gemeente weten of er sprake is van archeologie, of die belangrijk is en wat de bedreigingen zijn. Dan kun je kijken of behoud in situ, het uitgangspunt van het Nederlandse archeologiebeleid, mogelijk is, bijv. door planaanpassing. In het uiterste geval kan een plan geen doorgang vinden. Een andere optie is

dat het plan wel kan doorgaan, maar dat de archeologie opgegraven moet worden. Hierdoor wordt de informatie veiliggesteld.

In 2016 heeft de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988 grotendeels vervangen. Deze wet sorteerde ook al voor op de sinds 1 januari 2024 geldende Omgevingswet. De zorg voor het archeologisch erfgoed blijft grotendeels bij de gemeenten. De concrete regels krijgen een plek in het definitieve Omgevingsplan, de Erfgoedverordening regels de kaders, bijv. de processen rond het aanwijzen van monumenten. Het beleid van de gemeente Land van Cuijk moet in lijn zijn met het landelijk beleid, dat gericht is gericht op het duurzame behoud van de archeologische resten. De voorkeur heeft behoud in situ, dus door de resten in de bodem te laten.

Om de gemeentelijke wettelijke taken op het gebied van de archeologische monumentenzorg goed te kunnen vervullen is het hebben van een archeologiebeleid dus noodzakelijk. De oude gemeentes waaruit Land van Cuijk is voortgekomen hadden ieder een eigen archeologiebeleid. Deze beleidsstukken verschilden niet alleen inhoudelijk van elkaar, maar waren ook sterk verouderd. Zo heeft onderzoek uit de laatste tien jaar binnen en buiten het gemeentelijke grondgebied uitgewezen dat gebieden waarvan werd aangenomen dat deze niet interessant waren voor de mens om te gebruiken, in bepaalde periodes juist heel gewild waren om zich te vestigen. Daarnaast hanteerden de voormalige gemeentes verschillende ondergrenzen voor archeologisch onderzoek. Hierbij werden soms zulke ruime grenzen aangehouden dat in delen van de gemeente zeer weinig archeologisch onderzoek is uitgevoerd, met als resultaat dat hier voor veel gebieden een grote lacune bestaat op het gebied van onze kennis over het verleden. Onbedoeld is hiermee ook voorbijgegaan aan de wettelijke zorgplicht van de gemeente ten aanzien van archeologische monumenten.

Met het oog op de gemeentelijke taak, de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de versnipperde, deels verouderde archeologische regels in de ruimtelijke plannen en beleidsnota's van de verschillende voormalige gemeenten binnen het grondgebied, heeft de gemeente Land van Cuijk daarom een nieuwe archeologische beleidsnota vastgesteld.

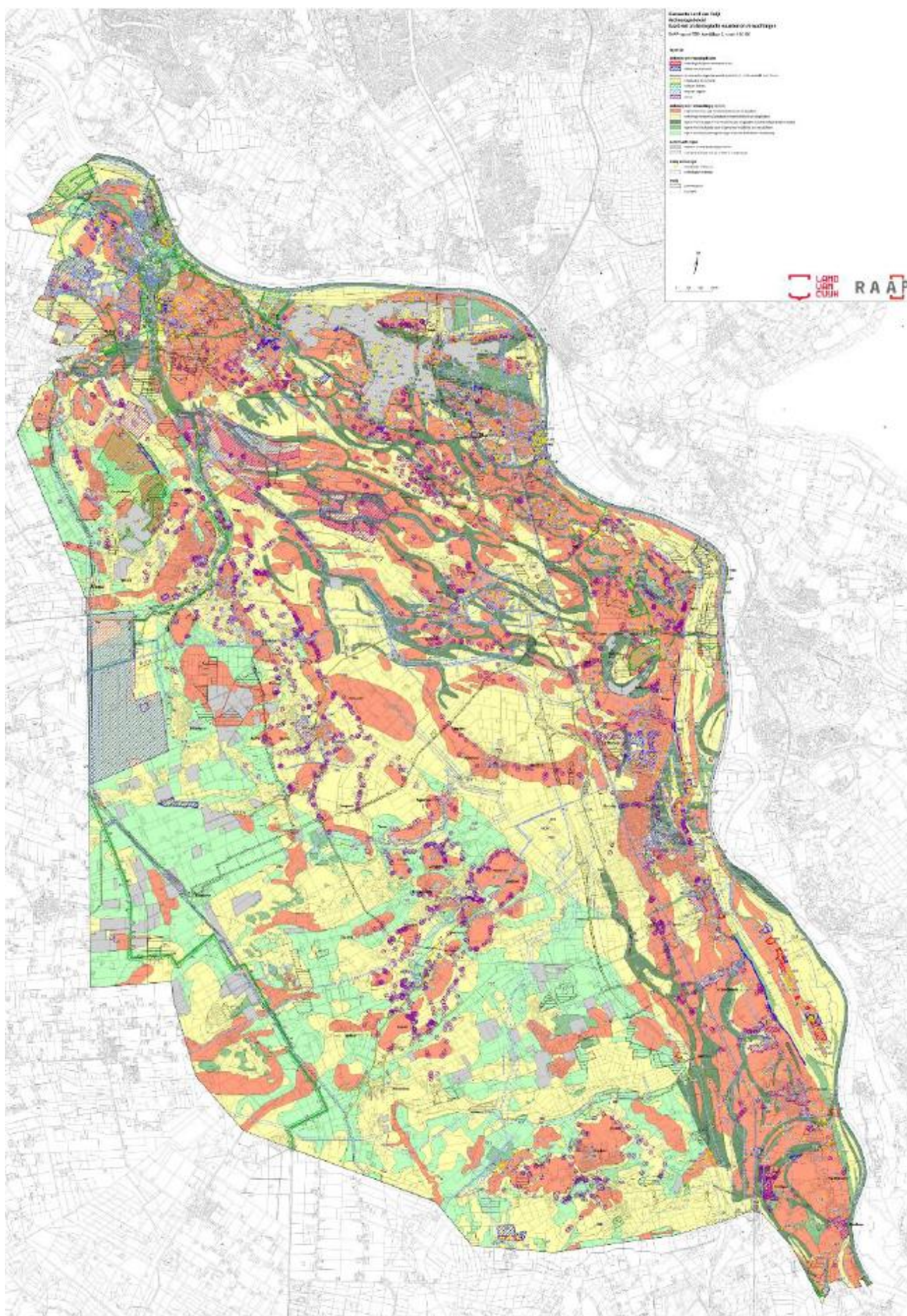
Inhoud op hoofdlijnen

De opbouw van het (pre-)historische landschap is in grote lijnen bekend en in combinatie met andere landschappelijke, historische en archeologische gegevens is in 2023 een Archeologische Waarden- en Verwachtingskaart (AWK) voor de hele gemeente opgesteld (zie figuur 3.1). Deze kaart wordt regelmatig geüpdatet met de resultaten van nieuwe onderzoeken en vondstmeldingen.

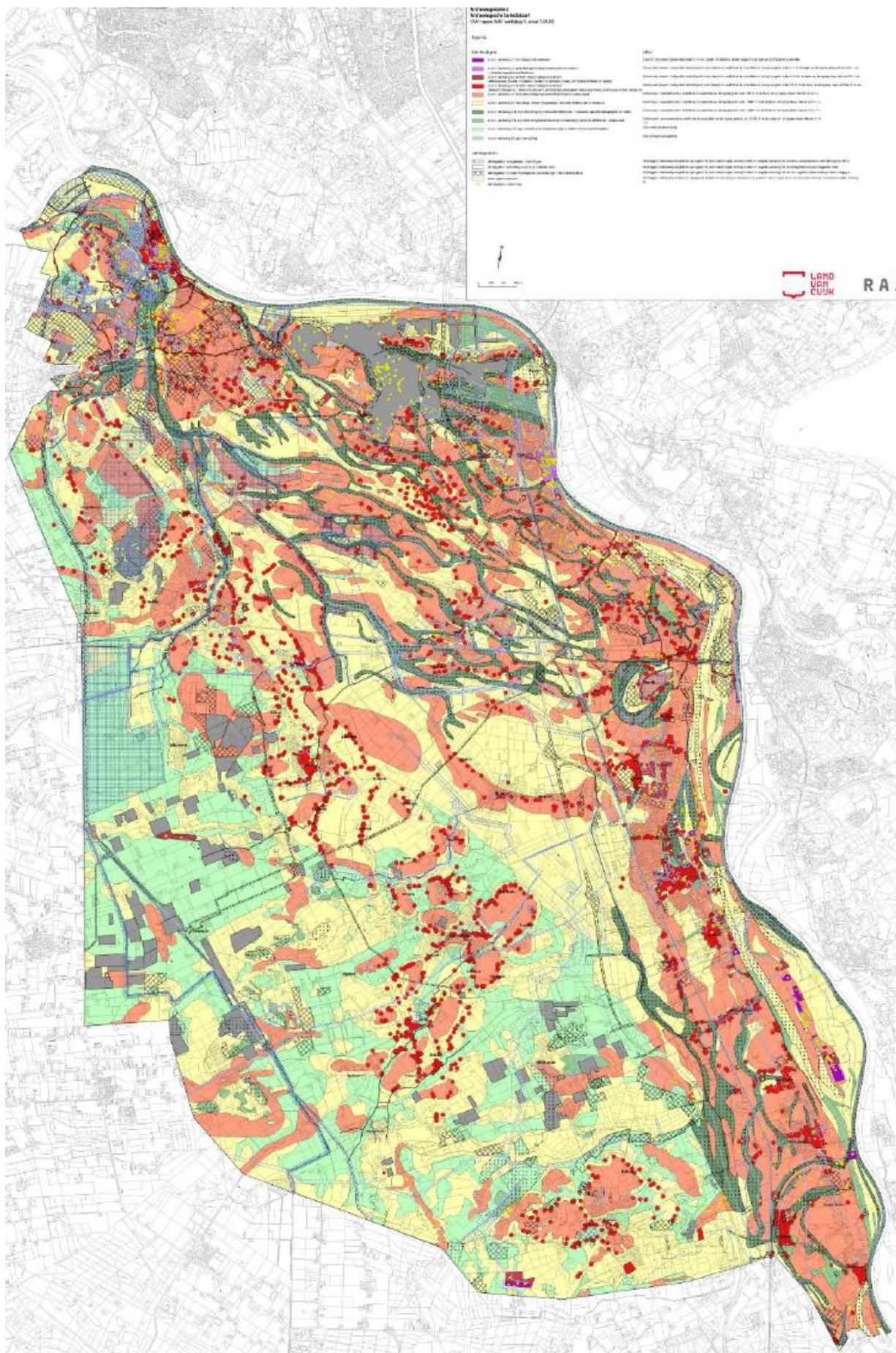
Om de AWVK toepasbaar te maken op beleidsmatig niveau, is deze kaart vertaald naar een Archeologische Beleidsadvieskaart (zie figuur 3.2). Op deze nieuwe kaart zijn de gebieden, waarvoor dezelfde beleidsuitgangspunten gelden, maar voorheen soms andere regels golden, samengevoegd, waardoor een uniform beleid kan worden uitgevoerd. Op de beleidsadvieskaart zijn binnen de gemeente acht hoofdcategorieën ten aanzien van de archeologische verwachtingswaarde onderscheiden (zie tabel 3.1). Deze indeling komt voort uit het zeer gevarieerde landschappelijke karakter van de gemeente Land van Cuijk in combinatie met de grote diversiteit aan bekende te verwachten archeologische vindplaatsen die binnen dit landschap aanwezig zijn. In par. 3.3 van de beleidsnota zijn de verschillende verwachtingen/waarden uitvoerig beschreven.

Tabel 3.1: overzicht waarden/verwachtingen en onderzoeksgrenswaarden archeologische beleidskaart Land van Cuijk

Categorie	Verwachting/waarde	Ondergrenzen onderzoek
1	Archeologisch rijksmonument	0 m², 30 cm-mv
2	(Potentieel) gemeentelijk archeologisch monument en historische begraafplaatsen/kerkhoven	0 m², 30 cm-mv
3	Terrein met archeologische waarde 1	50 m², 30 cm-mv
4	Terrein met archeologische waarde 2	100 m², 30 cm-mv
5	Hoge verwachting	250 m², 30 cm-mv
6	Middelhoge verwachting	1.000 m², 30 cm-mv
7a	Lage verwachting; natte context archeologie	5.000 m², 80 cm-mv
7b	Lage verwachting (Maasterrassen)	10.000 m², 50 cm-mv
7c	Lage verwachting (Peelhorst)	Geen onderzoeksplicht
8	Geen verwachting	Geen onderzoeksplicht

Figuur 3.1: archeologische waarden- en verwachtingenkaart Land van Cuijk (2023, bron: RAAP)

Op basis van de Omgevingswet dient het belang van archeologie te worden meegenomen in de planvorming. De gemeentelijk archeoloog dient daarom vanaf het eerste moment bij de Omgevingstafel aan te sluiten om te bepalen hoe archeologie en het duurzame behoud hiervan geborgd moet worden in de planvorming. In dit stadium, kunnen vooruitlopend op de Omgevingsvergunning, meerdere (voor)onderzoeken worden gevraagd. Dit heeft tot doel vroegtijdig inzicht te krijgen in de archeologische situatie ter plaatse en wel binnen het hele plangebied. Hierbij dienen de gevolgen van een plan voor eventueel aanwezige archeologische resten in zijn geheel te worden gezien. Een mogelijke planaanpassing door het verplaatsen van structuren of gebouwen kan immers deel uitmaken van de maatregelen die moeten zorgen voor behoud in situ. Inzicht in de situatie van het hele plangebied moet daarbij helpen. Dit helpt ook met het voorkomen van vertragingen en onvoorziene kosten ten tijde van het traject van de Omgevingsvergunning.

Doorwerking in omgevingsplan

De aan de waarden- en verwachtingsgebieden gekoppelde regels moeten voor een juridisch bindende werking worden opgenomen in het omgevingsplan. Hiervoor is een uniforme regeling voor het gehele omgevingsplan en daarmee het gehele grondgebied van Land van Cuijk gewenst. Met de voorliggende wijziging van het omgevingsplan worden deze uniforme regels gesteld. De drempelwaarden worden in het omgevingsplan opgenomen als omgevingswaarden. Op basis van de regeling geldt een onderzoeks- en omgevingsvergunningplicht voor activiteiten (bodemingrepen), die de betreffende drempelwaarden in omvang overschrijden. Bij vergunningverlening dient te worden getoetst aan de opgenomen beoordelingsregels, die toezien op de bescherming van de ter plaatse aanwezige archeologische waarden. Ook kunnen voorschriften aan de omgevingsvergunning worden gesteld met het oog op het behoud van deze waarden.

4 Effecten op de fysieke leefomgeving

4.1 Inleiding

Deze omgevingsplanwijziging betreft een thematische wijziging, die betrekking heeft op het onderwerp archeologie. Bovendien worden er geen nieuwe bouw- of andere activiteiten met een (potentiële) invloed op de fysieke leefomgeving mogelijk gemaakt. Deze wijziging heeft op de meeste aspecten met betrekking tot de fysieke leefomgeving dan ook geen invloed. Zodoende is een uitvoerige toetsing aan de volgende aspecten in het kader van deze wijziging niet nodig:

- Geluid;
- Activiteiten en milieuzonering;
- Milieu-effectrapportage;
- Geur;
- Luchtkwaliteit;
- Omgevingsveiligheid;
- Waterbelang;
- Natuur;
- Verkeer en parkeren;
- Gezondheid;
- Duurzaamheid;
- Bezonning;
- Trillingen;
- Windhinder.

4.2 Archeologie en cultuurhistorie

Beoordelingskader

De bescherming van archeologisch erfgoed in Nederland is vastgelegd in de Erfgoedwet en, voor zover betrekking hebbend op de fysieke leefomgeving, in de Omgevingswet.

De basis van de bescherming van archeologisch erfgoed in de Erfgoedwet is het verdrag van Valletta (ook wel het verdrag van Malta). De bescherming heeft als doel om archeologisch erfgoed zoveel mogelijk in situ, dus in de grond, te behouden. Dankzij het principe van “de verstoorder betaalt” uit het verdrag van Valletta worden meer archeologische resten in situ behouden. Indien ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden dient te worden beoordeeld of archeologische waarden in het geding raken.

De regelgeving over het behoud en beheer van cultureel erfgoed is sinds 2016 ondergebracht in de Erfgoedwet. Samen met de Erfgoedwet maakt de Omgevingswet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. Provincies en gemeenten moeten in het omgevingsplan rekening houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed en werelderfgoed. Dit gebeurt door inventariseren en analyseren van het erfgoed dat binnen de provinciale of gemeentegrenzen aanwezig is. Op basis daarvan wordt een toereikend beschermingsregime in het omgevingsplan opgenomen.

Cultureel erfgoed als onderdeel van de fysieke leefomgeving bestaat uit vijf elementen: roerend of immaterieel cultureel erfgoed, cultuurlandschappen, archeologische monumenten, gebouwde monumenten en stads- en dorpsgezichten.

Beoordeling

Voorliggende omgevingsplanwijziging ziet toe op het stellen van nieuwe regels, ter aanvulling op c.q. ter vervanging van de bestaande regels voor het gemeentelijk grondgebied op het gebied van archeologie. Conform de aan de gemeente toebedeelde wettelijke taak op dit gebied, heeft de gemeente actueel beleid opgesteld om de archeologische waarden binnen de gemeenten op een doelmatige wijze te kunnen veiligstellen en in beeld te brengen bij concrete ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij vindt een afweging plaats tussen (de kans op het treffen van) archeologische waarden en overige belangen met het oog op de fysieke leefomgeving en zijn vergunningplichten opgesteld ten aanzien van activiteiten met mogelijk negatieve gevolgen op de archeologische waarden. De voorliggende omgevingsplanwijziging voorziet in een juridisch-planologische borging en inkadering van het archeologisch belang binnen de regels die gelden voor activiteiten met (potentiële) gevolgen voor de fysieke leefomgeving. De wijziging draagt hierdoor bij aan het op de juiste wijze beschermen van deze waarden.

De voorliggende omgevingsplanwijziging heeft geen betrekking op bovengronds aanwezige cultuurhistorische waarden. Voor de bescherming hiervan gelden separate regels in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan.

4.3 Bodem

Beoordelingskader

Ter bescherming van de gezondheid en het milieu zijn voor het aspect bodem instructieregels in het Bkl opgenomen. De inhoud van deze regels is via het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet opgenomen in paragraaf 5.1.4.5 Bkl. Het aanvullingsbesluit bepaalt voor welke activiteiten kan worden volstaan met een melding. Er worden drie basisvormen van bodemgebruik onderscheiden: landbouw/natuur, wonen en industrie. De kaders zijn gebaseerd op de risicogrenswaarden die voor de betreffende situaties zijn afgeleid.

De algemene doelstelling van het bodembeleid is het waarborgen van de gebruikswaarde van de bodem en het faciliteren van het duurzaam gebruik van de functionele eigenschappen van de bodem, door in onderlinge samenhang:

- beschermen van de bodem tegen nieuwe verontreinigen en aantastingen;
- evenwichtig toedeling van functies aan locaties, rekening houdend met de kwaliteiten van de bodem;
- duurzaam en doelmatig beheren van de resterende historische verontreinigingen en -aantastingen.

Beoordeling

Deze omgevingsplanwijziging maakt geen nieuwe bodemgevoelige functies of gebouwen mogelijk. Het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van archeologisch onderzoek en/of in het kader van het veiligstellen van eventuele aanwezige waarden kan echter wel gevolgen hebben voor de bodemsamenstelling. Daarnaast kan het voorkomen dat uit een bodemonderzoek in het kader van een concrete ruimtelijke ontwikkeling blijkt dat bodemsanering noodzakelijk c.q. wenselijk is. Dit belang kan in sommige gevallen strijdig zijn met het belang van het veiligstellen van eventuele archeologische waarden, omdat deze bij sanering verloren kunnen gaan. In het omgevingsplan zijn daarom regels gesteld, die een afweging van beide belangen mogelijk maken.

4.4 Ontplobbare oorlogsresten

Beoordelingskader

De (mogelijke) aanwezigheid van ontplobbare oorlogsresten in de bodem kan van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen. Voor ontplobbare oorlogsresten zijn geen rijksregels opgenomen in

de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt decentrale overheden de mogelijkheid om zelf regels op te stellen voor de fysieke leefomgeving. Bestaande regels met betrekking tot ontplofbare oorlogsresten kunnen onderdeel uitmaken van het tijdelijk deel van het omgevingsplan.

Beoordeling

In het kader van een concrete ruimtelijke ontwikkeling kan blijken dat opsporing of verwijdering van ontplofbare oorlogsresten noodzakelijk is. Dit belang kan in sommige gevallen strijdig zijn met het belang van het veiligstellen van eventuele archeologische waarden, omdat deze verloren kunnen gaan. In het omgevingsplan zijn daarom regels gesteld, die een afweging van beide belangen mogelijk maken.

5 Economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

Deze wijziging van het omgevingsplan maakt geen bouwactiviteiten als bedoeld in artikel 8.13 van Omgevingsbesluit mogelijk. Op grond van artikel 13.11 van de Omgevingswet dient de gemeenteraad het kostenverhaal enkel te verzekeren voor gronden waarop dergelijke bouwactiviteiten zijn voorzien. Deze verplichting is bij de voorliggende wijziging dus niet aan de orde.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

De gemeente heeft in het kader van het opstellen van het op 4 april 2024 vastgestelde nieuwe archeologiebeleid reeds een participatietraject doorlopen. Belangrijk is dat het beleid een harmonisatie is, waarbij het grootste deel van de regels hetzelfde is gebleven. Wel is veelal de oppervlakte en dieptegrens aangepast op basis van voortschrijdend inzicht uit de afgelopen 14 jaar.

Verder is archeologie een algemeen belang en heeft het betrekking op iedere burger, maar tegelijkertijd heeft het merendeel van de bevolking niet de kennis om hier een gefundeerde mening over te hebben of een afweging te kunnen maken. Het is daarom dat in aanloop naar de vaststelling de enige echte belanghebbenden, zijnde de archeologische, historische en heemkundige verenigingen in Land van Cuijk, actief zijn benaderd.

De Beleidsnota archeologie heeft vervolgens ter inzage gelegen. Hierop zijn geen zienswijzen gekomen. Wel heeft een boomkweker ingesproken tijdens de commissie vergadering en heeft ZLTO ingesproken tijdens de raadsvergadering.

Voor het verdere verloop van het traject in aanloop naar de onderhavige wijziging van het omgevingsplan is contact gezocht met een aantal van de grotere boomkwekers in de gemeente en worden de regels twee weken voor de ter inzage legging gedeeld met ZLTO en wederom de heemkundige verenigingen.

Op basis van het delegatiebesluit van de raad van de gemeente Land van Cuijk (d.d. 13 juli 2023) is het college bevoegd om te besluiten over de voorliggende wijziging van het omgevingsplan. De gemeenteraad zal middels een raadsinformatiebrief op de hoogte gesteld worden van de vaststelling van de regels door het college.

6 Juridische toelichting

6.1 Algemeen

Op dit moment geldt in de gemeente Land van Cuijk het van rechtswege ontstane tijdelijke omgevingsplan. De voorliggende omgevingsplanwijziging betreft een thematische wijziging, die betrekking heeft op het onderwerp archeologie. Met deze wijziging wordt een deel van de thans geldende regels uit het tijdelijke deel, namelijk de regels betreffende archeologie als onderdeel van de vigerende bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen, gewijzigd. Deze regels maken onderdeel uit van het omgevingsplan. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat de overige geldende regels uit het tijdelijke deel niet meer van toepassing zijn na deze wijziging. Daarom is het toepassingsbereik van de nieuwe archeologische regels specifiek bepaald.

6.2 Artikelsgewijze toelichting

Hierna volgt een beknopte artikelsgewijze toelichting op de nieuwe omgevingsplanregels ten aanzien van het thema archeologie. Deze regels zijn, met uitzondering van enkele nieuwe begripsbepalingen, opgenomen in één afdeling van het omgevingsplan, afdeling 4.7.

Begripsbepalingen (artikel 1)

Met het oog op een eenduidige toepassing van de regels, zijn in deze omgevingsplanwijziging enkele begripsbepalingen toegevoegd.

Toepassingsbereik (artikel 4.6)

Dit artikel geeft aan waar de regels in de betreffende afdeling juridisch van toepassing zijn. Dit werkingsgebied is digitaal opgenomen in het omgevingsplan en is gebaseerd op de archeologische beleidskaart.

Alle gebieden op de archeologische beleidskaart zijn ingedeeld in categorieën. Categorie 1 t/m 4 betreffen gebieden waarvan op grond van reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek in het gebied of de directe omgeving is aangetoond dat sprake is van een behoudenswaardige vindplaats. Hier wordt dan ook gesproken over gebieden met een archeologische waarde.

De categorieën 5 t/m 7 zijn gebieden waar op grond van landschappelijke, historische en archeologische gegevens een verwachting kan worden uitgesproken over de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. Hier wordt dan ook gesproken van een archeologische verwachtingswaarde. De aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats in deze gebieden dient nog te worden aangetoond middels onderzoek.

Categorie 8 betreft gebieden waarvan het zeker is dat hierin geen archeologische resten meer aanwezig zijn. Dit betreft gebieden waarvan het zeker is dat deze zijn ontgrond, maar ook gebieden waar alle aanwezige archeologische resten middels een opgraving ex situ (buiten de grond) duurzaam zijn behouden. Ook gaat het hier om gebieden waarvan middels archeologisch onderzoek is vastgesteld dat hier geen behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn. Voor gebieden in categorie 8 geldt geen onderzoeksplicht.

De gebieden in de categorieën 1 t/m 7 zijn opgenomen binnen het werkingsgebied 'archeologisch waardengebied'.

Oogmerken (artikel 4.7)

In dit artikel is opgenomen met welk oogmerk de regels in de afdeling archeologisch waardengebied zijn opgenomen.

Vorrangsbepaling (artikel 4.8)

Dit artikel geeft de verhouding aan tussen de regels, die zijn opgenomen in het tijdelijk deel van het omgevingsplan (de bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen onder vigeur van de voormalige Wet ruimtelijke ordening) en de nieuwe regels in de afdeling archeologisch waardengebied. De regels uit het tijdelijke deel worden hiermee buiten toepassing verklaard.

Aanwijzing activiteiten met betrekking tot archeologie (artikel 4.9)

In dit artikel is bepaald welke activiteiten worden beschouwd als activiteiten die een verstorend effect kunnen hebben op archeologische waarden. Dit betreft een limitatieve opsomming.

Aanwijzing vergunningplicht (artikel 4.10)

Dit artikel bepaalt in welke gevallen voor de activiteiten, zoals genoemd in artikel 4.9, een omgevingsvergunningplicht ter bescherming van archeologische waarden geldt. Dit wordt bepaald aan de hand van de digitaal aangegeven omgevingsnormen voor de archeologische verstoringsdiepte en de archeologische verstoringsoppervlakte. Deze normen stemmen overeen met de categorisering in de archeologische beleidskaart.

Bij het bepalen of een bepaalde activiteit vergunningplichtig is dienen alle grondroerende activiteiten die met de vergunningverlening worden toegestaan mee te worden genomen in de oppervlaktebepaling (artikel 4.10 lid 2). Een voorbeeld is de nieuwbouw van een gebouw of bouwwerk. Hierbij worden het grondoppervlak van het gebouw of bouwwerk, eventuele verhardingen als inritten, parkeerplaatsen en andere verhardingen waarbij graafwerkzaamheden nodig zijn, nutsleidingen en eventuele waterberging meegenomen in het bepalen van de oppervlakte.

In lid 3 is bepaald hoe de archeologische verstoringsdiepte moet worden bepaald. Hierin ook een regeling opgenomen voor 'geleidelijke effecten'. Hiermee wordt bedoeld een vorm van degradatie van archeologische resten die naar verloop van tijd optreedt als gevolg van een activiteit. Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn grondwaterstandverlaging, afplaggen van bodems, het aanbrengen van diepwortelende beplanting waardoor verdroging optreedt, het oogsten van bomen waarbij een grondvolume wordt ontgraven na een aantal jaren.

In lid 4 is een limitatieve opsomming opgenomen van uitzonderingen op de vergunningplicht uit lid 1. Dit betreft onder meer normaal agrarisch grondgebruik tot 50 cm diepte, of normaal beheer en onderhoud ten dienst van de ter plaatse toegestane gebruiksactiviteiten.

Beoordelingsregels (artikel 4.11)

In artikel 4.11 zijn de beoordelingsregels opgenomen, aan de hand waarvan de gemeente bij een aanvraag beoordeelt of een vergunning als bedoeld in artikel 4.10 kan worden verleend. De beoordelingsregels zijn limitatief-imperatief: dit wil zeggen dat uitsluitend op basis van deze beoordelingsregels mag worden besloten om de vergunning al dan niet te verlenen en dat, indien aan de beoordelingsregels wordt voldaan, de vergunning ook moet worden verleend. Er is ook een procedureregel opgenomen in dit artikel.

Aanvraagvereisten (artikel 4.12)

In dit artikel is aangegeven welke gegevens en bescheiden moeten worden ingediend bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.10. Deze gegevens heeft het bevoegd gezag nodig om over de aanvraag te kunnen beslissen.

Doorgaans zal hierbij een archeologisch onderzoek moeten worden aangevraagd in de vorm van een 'eindrapport'. Het eindrapport is niet verbonden aan één specifieke onderzoeksvorm. De status 'eindrapport' wordt gegeven op het moment dat de omgang met de archeologische resten binnen een plangebied, naar tevredenheid van burgemeester en wethouders is geborgd. Het eindrapport wordt bekrachtigd in het selectiebesluit. Voorbeelden hiervan zijn:

- 1) Wanneer op grond van een bureauonderzoek onomstotelijk blijkt dat binnen een plangebied geen archeologische resten (meer) verwacht kunnen worden, geldt het door het bevoegd gezag goedgekeurde rapport van dit onderzoek als eindrapport.
- 2) Wanneer de volledige AMZ-onderzoekenreeks is doorlopen, is het laatste stadium een opgraving. Hierbij worden alle archeologische resten gedocumenteerd en permanent uit een plangebied verwijderd. Het door het bevoegd gezag goedgekeurde rapport van een opgraving geldt dan als eindrapport. De rapporten van de hiervoor uitgevoerde onderzoeken zijn dan slechts tussenfases.

Bovengenoemde voorbeelden zijn twee uitersten. Het eindrapport zoals bedoeld, kan, afhankelijk van de resultaten, aan het einde van iedere onderzoeksvorm in de AMZ-onderzoekenreeks worden opgesteld.

Maatwerkvoorschriften (artikel 4.13)

In bepaalde gevallen kunnen aan een te verlenen omgevingsvergunning maatwerkvoorschriften worden verbonden. In dit artikel is aangegeven in welke gevallen en met het oog op welk belang c.q. doel maatwerkvoorschriften kunnen worden gesteld.

Zorgplicht (artikel 4.14)

De in dit artikel opgenomen zorgplicht geldt voor eenieder die een activiteit verricht, waarvan diegene vermoedt of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen als genoemd in artikel 4.7. Deze zorgplicht geldt ongeacht de voorgaande regels.

Normadressaat (artikel 4.15)

Degeene die de in afdeling 4.7 genoemde activiteiten verricht dient de regels die in deze afdeling worden gesteld na te leven.

Ruimte. Mensen. Toekomst.

Amsterdam

Nachtwachtlaan 20
1058 EA Amsterdam
+31 (0)20 506 19 99

's-Hertogenbosch

Willemsplein 2
5211 AK 's-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55

Venlo

Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
+31 (0)77 373 06 01

info@bro.nl
www.bro.nl

